

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 443/2019-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 19. novembra 2019 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) a Miloša Maďara predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne, Študentská 2, Trenčín, ■■■■■ ■■■■■, zastúpenej JUDr. Silviou Bartkovou, Advokátska kancelária JUDr. Martin Bartko – JUDr. Silvia Bartková, Piaristická 6667, Trenčín, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 234/2018 z 25. apríla 2019 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého rozhodnutia a sťažnostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „ústavný súd“) bola 26. júna 2019 doručená ústavná sťažnosť Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne, Študentská 2, Trenčín, [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 234/2018 z 25. apríla 2019 (ďalej len „napadnuté uznesenie“).

2. Vec sťažovateľky bola v súlade s čl. X bodom 5 písm. c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 26. apríla 2019 do 31. decembra 2019 v znení dodatku č. 1 schváleného 16. októbra 2019 (ďalej len „rozvrh práce“) prerozdelená náhodným výberom pomocou technických a programových prostriedkov a pridelená 17. októbra 2019 sudcovi spravodajcovi Rastislavovi Kaššákovi a v zmysle čl. II bodov 3 a 5 rozvrhu práce bola predbežne prejednaná v prvom senáte ústavného súdu v zložení Jana Baricová (predsedníčka senátu) a sudcovia Rastislav Kaššák a Miloš Maďar.

3. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že navrhovateľka sa na Okresnom súde Trenčín (ďalej len „okresný súd“) proti sťažovateľke domáhala určenia neplatnosti skončenia pracovného pomeru.

4. Okresný súd čiastočným rozsudkom č. k. 22 Cpr 7/2012-280 zo 16. októbra 2013 (ďalej len „prvý rozsudok okresného súdu“) určil, že skončenie pracovného pomeru je neplatné. Proti označenému rozsudku podala odvolanie sťažovateľka.

5. Krajský súd v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 19 CoPr 1/2014-372 z 26. februára 2015 (ďalej len „zrušujúce uznesenie krajského súdu“) označený rozsudok zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie.

6. Okresný súd následne rozsudkom č. k. 22 Cpr 7/2012-489 z 29. septembra 2016 (ďalej len „druhý rozsudok okresného súdu“) žalobu v celok rozsahu zamietol. Proti druhému rozsudku okresného súdu podala navrhovateľka odvolanie.

7. Krajský súd rozsudkom č. k. 19 CoPr 1/2017-620 z 22. mája 2018 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“) druhý rozsudok okresného súdu potvrdil a vo výroku o náhrade trov konania zmenil. Proti rozsudku krajského súdu podala žalobkyňa dovolanie.

8. Napadnutým uznesením najvyšší súd rozhodol, že rozsudok krajského súdu zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie. Najvyšší súd dospel k záveru, že krajský súd sa vo svojom rozsudku odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu a že jeho rozsudok spočíva na nesprávnom posúdení veci.

9. Sťažovateľka pred ústavným súdom namieta, že napadnuté uznesenie je arbitrárne, svojvoľné a porušujúce princíp právnej istoty.

10. K samotnej námietke porušenia jej základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sťažovateľka uvádza, že dôvod prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov je odklon od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Tento dôvod prípustnosti sa však viaže na ustálenú judikatúru najvyššieho súdu, ktorá nebola rešpektovaná zo strany odvolacieho súdu, a to v tom, že odvolací súd zaujal iný právny záver, než aký v konkrétnej právnej otázke zaujal najvyšší súd v rozhodnutiach, ktoré boli zverejnené ako súdne rozhodnutia zásadného významu v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (ďalej len „zbierka“). Najvyšší súd v napadnutom uznesení odkázal na závery vyjadrené vo svojom rozhodnutí sp. zn. 4 Cdo 39/2003, ktoré ale nebolo zverejnené ako rozhodnutie zásadného právneho

významu v zbierke. Navyše, označené rozhodnutie sa vzťahuje na prípad, ktorý nemožno považovať za obdobný prípad s prejednávanou vecou.

11. Na základe uvedeného sťažovateľka navrhuje, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol: „*I. Základné právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a z čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky uznesením Najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/234/2018 zo dňa 25.04.2019 porušené bolo.*

II. Uznesenie Najvyššieho súdu č.k. 3Cdo/234/2018 zo dňa 25.04.2019 zrušuje a vec sa vracia Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky na ďalšie konanie.

III. Najvyšší súd Slovenskej republiky je povinný uhradiť sťažovateľovi trovy konania...“

II.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu

12. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

13. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

14. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

15. Ústavný súd podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak.

16. Ústavný súd môže podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,
- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

17. Z § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní sťažnosti je okrem iného posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú sťažnosť ide predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ako aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takúto možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05).

18. Sťažovateľka namieta porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením.

19. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

20. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch...

21. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že podstata základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy spočíva v oprávnení každého domáhať sa ochrany svojich práv na súde (III. ÚS 331/04, III. ÚS 156/06). Tomuto oprávneniu zodpovedá povinnosť súdu nezávisle a nestranne vo veci konať tak, aby bola právu, ktorého porušenie sa namieta, poskytnutá ochrana v medziach zákonov, ktoré tento článok ústavy o základnom práve na súdnu ochranu vykonávajú (čl. 46 ods. 4 ústavy v spojení s čl. 51 ods. 1 ústavy).

III.

Posúdenie vecí ústavným súdom

22. Sťažovateľka namieta porušenie svojich práv napadnutým uznesením, ktorým bol zrušený rozsudok krajského súdu a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie, z dôvodu, že nebol naplnený dovolací dôvod, a pre nesprávnosť právnych záverov najvyššieho súdu k otázke povinnosti ponukovej povinnosti sťažovateľky ako zamestnávateľky v čase, keď bola žalobkyňa práceneschopná.

23. Ústavný súd v prvom rade poukazuje na to, že sťažovateľka sa pred ústavným súdom domáha zrušenia kasačného rozhodnutia najvyššieho súdu. Vo veci sťažovateľky teda konanie pokračuje pred krajským súdom.

24. Ústavný súd v uznesení sp. zn. I. ÚS 246/2012 zo 6. júna 2012 vyslovil názor na odmietnutie sťažnosti proti kasačnému rozhodnutiu dovolacieho súdu, podľa ktorého sťažnosť bola podaná predčasne, keďže „sťažovateľka bude mať možnosť v ďalšom štádiu

konania pred okresným súdom uplatniť ochranu označeného práva aj svoju argumentáciu týkajúcu sa skutkovej a právnej stránky predmetnej veci, z čoho vyplýva, že má ešte k dispozícii iný prostriedok ochrany tohto práva, ktorého porušenie namieta vo svojej sťažnosti. V danej veci sa súdne konanie nachádza v štádiu konania na okresnom súde, ktorý bude vo veci opätovne konať v súlade s názorom dovolacieho súdu.“. Podobne ústavný súd odôvodnil odmietnutie sťažností aj v ďalších svojich rozhodnutiach v obdobných veciach (pozri III. ÚS 38/2013, I. ÚS 167/2012, I. ÚS 214/2014).

25. Uvedený právny názor podľa predchádzajúceho bodu však neplatí absolútne, keďže ústavný súd už zrušujúce rozhodnutia najvyššieho súdu preskúmaval (pozri II. ÚS 398/08, II. ÚS 439/2015). K tomu je však potrebné uviesť, že k preskúmaniu a prípadnému zrušeniu zrušujúceho rozhodnutia dochádza len výnimočne, a to iba v tom prípade, keď dôvody pre tento krok sú natoľko závažné, že sa blížia k zmätočným záťažiam, a tak znehodnocujú ďalšie konanie, alebo ak by išlo o veľmi pevnú hmotnoprávnu pozíciu preskúmaného kasačného rozhodnutia (II. ÚS 868/2016, II. ÚS 6/2018, III. ÚS 449/2018).

26. Sťažovateľka argumentuje v neprospech napadnutého uznesenia v dvoch rovinách. Tvrdí, že v danom prípade dovolanie vôbec nebolo prípustné, a taktiež to, že právne závery najvyššieho súdu k okolnostiam daného prípadu sú prejavom arbitrárnosti a svojvôle.

27. Pokiaľ ide o námietku sťažovateľky o tom, že v danom prípade dovolanie vôbec nebolo prípustné, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd k otázke prípustnosti dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku odkázal na svoj judikát R 71/2018, v zmysle ktorého do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu patria predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu publikované v zbierke. Jeho súčasťou je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu

názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili. Následne najvyšší súd odkázal na svoje rozhodnutie sp. zn. 4 Cdo 39/2003.

28. Ústavný súd konštatuje, že aj keď sťažovateľka správne poukazuje na to, že označené rozhodnutie nebolo publikované v zbierke, z citovaného judikátu najvyššieho súdu vyplýva, že do ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu patrí okrem stanovísk a rozhodnutí publikovaných v zbierke výnimočne aj prax vyjadrená v jednotlivom dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili.

29. Ústavný súd, rešpektujúc svoju vlastnú judikatúru, v zmysle ktorej otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v zásade do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, pričom otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti, nie ústavnosti (II. ÚS 324/2010, II. ÚS 410/2016), konštatuje, že v okolnostiach tohto prípadu nemožno právny záver najvyššieho súdu o prípustnosti dovolania považovať za už uvedenú zmätočnú záťaž, ktorá by umožňovala ústavnému súdu po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie dospieť k záveru o porušení označených práv sťažovateľky.

30. Pokiaľ ide o právne závery najvyššieho súdu k okolnostiam daného prípadu, tento poukázal na skutočnosť, že ak sťažovateľka v tom istom čase a mieste postupovala odlišne voči iným zamestnancom a nevytvorila žalobkyni rovnakú možnosť prijať osobné rozhodnutie v situácii, ktorá nastala po rozhodnutí o organizačnej zmene, jej konanie malo znaky diskriminácie a rozporu so zásadou rovnakého zaobchádzania.

31. Ústavný súd konštatuje, že uvedený právny záver najvyššieho súdu možno zahrnúť pod „veľmi pevnú hmotnoprávnu pozíciu preskúmaného kasačného rozhodnutia“ v zmysle už citovanej judikatúry, a preto je z pohľadu ochrany práv sťažovateľky potrebné, aby ústavný súd odôvodnenie napadnutého uznesenia vo vzťahu k tejto otázke preskúmal.

32. V danej veci sťažovateľka ukončila výpoveďou pracovný pomer so zamestnankyňou (žalobkyňou) z dôvodu nadbytočnosti, keďže došlo k zrušeniu referátu, na ktorom táto pracovala ako vedúca. Podstatnú právnu otázku v danej veci predstavuje to, či sťažovateľka mala ponukovú povinnosť voči žalobkyni aj v čase, keď táto bola práceneschopná (ako to tvrdí žalobkyňa), alebo až po skončení jej práceneschopnosti (ako to tvrdí sťažovateľka). Krajský súd, ktorý prvý rozsudok okresného súdu, ktorým bolo žalobe vyhovené, zrušil, dospel k záveru, že ak žalobkyni nebolo ponúknuté iné voľné pracovné miesto počas jej práceneschopnosti, nemožno uvažovať o jej diskriminácii, pretože ponuková povinnosť počas pracovnej neschopnosti neexistuje. Z hľadiska ponukovej povinnosti zamestnávateľa je významné iba to, či zamestnávateľ mal voľné pracovné miesta v čase, keď dal zamestnancovi výpoveď.

33. Najvyšší súd v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého uznesenia k tejto otázke uviedol: „41. V danom prípade zo spisu vyplýva, že strany nespochybňovali existenciu písomného rozhodnutia žalovanej o organizačnej zmene a nepopierali, že zamestnávateľ rozhodol o zrušení šiestich pracovných pozícií, z toho štyroch personálne neobsadených. Žalovaná 1. októbra 2011 vytvorila dve pracovné miesta a ponúkla ich zamestnancom, ktorým boli pracovné miesta zrušené dňom 30. septembra 2011. Podľa vyjadrenia žalovanej z 9. októbra 2013 nebolo pracovné miesto žalobkyne zrušené už dňom prijatia rozhodnutia žalovanej o organizačnej zmene, ale až 31. októbra 2011. Pracovné pozície, ktoré bolo potrebné obsadiť od tohto dňa (referent zásobovania, sekretárka kvestora, knihovník fakultnej knižnice, mzdový referent), neboli žalobkyni ponúknuté z dôvodu, že bola od 3. októbra 2011 do 4. decembra 2011 práceneschopná. Niektoré pozície boli vtedy obsadené aj z interných zdrojov.

42. Napriek tomu, že pre posúdenie splnenia hmotnoprávnych podmienok výpovede zamestnávateľa je rozhodujúci stav v čase výpovede, predsa len nie sú celkom bez právneho významu aj okolnosti, ktoré predchádzajú doručeniu výpovede zamestnancovi. Zákonník práce síce umožňuje zamestnávateľovi, aby reguloval počet a kvalifikačné zloženie svojich zamestnancov tak, aby to zodpovedalo jeho potrebám, na druhej strane ale aj realizácia tejto možnosti zamestnávateľa nesmie mať znaky diskriminácie. I keď o nadbytočnosti konkrétneho zamestnanca rozhoduje výlučne zamestnávateľ, je povinný dbať o to, aby

všetkým dotknutým zamestnancom nachádzajúcim sa v rovnakej situácii vytvoril rovnaké podmienky pre prijatie ich osobného rozhodnutia a aby im dal rovnakú možnosť ponúkané miesto buď prijať alebo neprijať, prípadne sa rozhodnúť inak. Zamestnávateľ teda aj v čase pred výberom konkrétneho nadbytočného zamestnanca musí konať v súlade so zásadou rovnakého zaobchádzania a žiadneho zamestnanca nesmie v porovnaní s inými zamestnancami diskriminovať. Tým, samozrejme, nie je v ničom popreté ani obmedzené jeho finálne oprávnenie rozhodnúť o výbere toho zamestnanca, ktorý je preň nadbytočný.

43. Odvolací súd v danom prípade na základe výsledkov dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie vychádzal z toho, že rozhodnutím rektora žalovanej bolo zrušených viacero miest, pracovné miesta boli postupne obsadzované od augusta do decembra 2011, pričom žalobkyni nebolo ponúknuté žiadne z nich, lebo bola práceneschopná. Z uvedených skutkových zistení vyvodil právny záver, že konanie žalovanej nebolo v rozpore s dobrými mravmi. Týmto právnym záverom sa ale odvolací súd zreteľne odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, konkrétne od právnych záverov vyjadrených v rozhodnutí sp.zn. 4 Cdo 39/2003. Pokiaľ totiž žalovaná konala voči žalobkyni - z dôvodu jej momentálne nepriaznivého zdravotného stavu - v tom istom čase a mieste odlišne ako voči iným zamestnancom, nevytvorila žalobkyni rovnakú možnosť prijať osobné rozhodnutie v situácii, ktorá nastala po rozhodnutí o organizačnej zmene; konanie žalovanej malo teda znaky diskriminácie a rozporu so zásadou rovnakého zaobchádzania. “

34. Ústavný súd konštatuje, že na citovanom právnom závere najvyššieho súdu nemožno badať sťažovateľkou tvrdené známky svojvôle či arbitrárnosti. Pokiaľ sťažovateľka skutočne konala voči žalobkyni v tom istom čase a mieste odlišne ako voči iným zamestnancom (iba) z dôvodu jej momentálne nepriaznivého zdravotného stavu, záver najvyššieho súdu o tom, že takéto konanie by vykazovalo znaky diskriminácie a rozporu so zásadou rovnakého zaobchádzania, z ústavnoprávneho pohľadu jednoznačne obstojí.

35. Vzhľadom na uvedené bolo potrebné túto ústavnú sťažnosť odmietnuť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

36. Vzhľadom na skutočnosť, že ústavná sťažnosť sťažovateľky bola ako celok odmietnutá, ústavný súd sa už nezaoberal ďalšími v nej uvedenými návrhmi.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 19. novembra 2019

Jana Baricová
predsedníčka senátu